

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2007. év október hó 16. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A sikkasztás büntette és más bűncselekmények miatt a terheltek ellen folyamatban volt büntető ügyben a városi bíróság B.309/2004/140. számú és a megyei bíróság 1.Bf.284/2006/40. számú ítélete ellen a **III. rendű terhelt védője** által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a megyei bíróság 1.Bf.284/2006/40. számú ítéletét a III. rendű terheltre vonatkozó részében **megváltoztatja**, és a vagyonelkobzást mellőzi.

Egyebekben a megtámadott határozatokat hatályukban fenntartja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem terjeszthet elő.

I n d o k o l á s

A városi bíróság a húsz terhelt ellen folyamatban volt büntető ügyben a 2006. március 22. napján kelt B.309/2004/140. számú ítéletével a III. r. terheltet bűnösnek mondta ki különösen nagy kárt okozó csalás büntetében, melyet részben mint tettes, részben mint bűnsegéd követett el. Ezért egy év nyolc hónapi börtönbüntetésre, valamint 400.000 forint pénzmellékbüntetésre ítélte, a szabadságvesztés végrehajtását négy évi próbaidőre felfüggesztve.

Az ítéleti tényállás lényege a következő:

A III. r. terhelt mezőgazdasági termékek felvásárlásával és értékesítésével, ezek közvetítésével foglalkozott az 1990-es években.

1998 áprilisában az ügy I. és IV. r. terheltjével megállapodtak abban, hogy közösen létrehoznak egy olyan rendszert, amely jogosult lesz az állam által biztosított agrár-termelési támogatásra, és amelyben a III. r. terhelt mint a C.Kft. ügyvezetője vesz részt. Feladata az volt a IV. r. terhelttel együtt, hogy termelőket és újabb szervezőket vonjon be a rendszerbe, és ezzel a termelési támogatások révén anyagi haszonra tegyen szert. Az integrátori feladatokat az A.Kft. látta el, amelynek ügyvezetője az I. r. terhelt volt.

Az ekkor hatályos 109/1997.(XII.30.) FM. rendelet alapján az állam kezességet vállalt a mezőgazdasági termelők által búza, kukorica, rozs és árpa termelésére hitelintézettől felvett kölcsönökért, azok 70 %-a erejéig, hektáronként legfeljebb 20.000 forintos hitelösszeg után. E szempontból mezőgazdasági termelőnek volt tekintendő a részművelőnek nem minősülő igénylő és az integrátor. Integrátor pedig az a területileg illetékes megyei földművelődésügyi hivatal által bejegyzett gazdasági társaság vagy egyéni vállalkozó lehetett, aki a miniszteri rendeletben meghatározott tevékenységet folytató gazdasági társasággal, egyéni vállalkozóval vagy őstermelői igazolvánnyal rendelkező magánszeméllyel kötött integrációs megállapodás alapján többek között a termeléshez szükséges forgóeszközöket finanszírozta, az ily módon folytatott termelésből származó terményt felvásárolta, szükség esetén technológiai vagy adminisztratív szolgáltatást is teljesített.

Az I. r. terhelt valótlan adatokat tartalmazó, valamint hamis okirattal alátámasztott kérelmére az A.Kft-t mint integrátort a Fővárosi és Pest Megyei Földművelődésügyi Hivatal 1998. július 13. napján bejegyezte.

A III. r. terhelt - IV. r. terhelt-társával együtt - még 1998 áprilisában megkezdte olyan személyek szervezését, akiknek jó része a termeléshez szükséges földterülettel, anyagi fedezettel, szakmai ismerettel nem is rendelkezett, és akiknek már a termelési szerződések aláírásakor sem állt szándékában az abban foglaltak teljesítése.

A terhelt tisztában volt azzal, hogy az általa és a IV. r. terhelt által szervezett termelői körnek nem is állt szándékában a

termelés. Célja e személyek szervezésével az volt, hogy szervezői tevékenysége után az A. Kft.-től jutalékot kapjon, illetve a valótlan tartamú szerződések után - részben a vele szerződő termelőktől - jelentős összegekre tegyen szert. A terhelt összesen 19 személynek nyújtott a IV. r. terhelttel együtt segítséget ahhoz, hogy azok fiktív termelési szerződést kössenek, és ily módon állami támogatáshoz jussanak.

Az első fokú ítélet e szerződések kapcsán a termelők szerinti részletezésben is tartalmazza az átutalt támogatást, valamint az ebből az I. Kft. számlájára utalt összegeket. A bíróság egyben rögzítette, hogy a III. r. terhelt ily módon az 1998. április 23. és augusztus közötti időszakban összesen 121.529.805 forint állami támogatás megszerzéséhez nyújtott segítséget. Ebből az A. Kft. - a neki visszautalt összegből - munkadíjként a III. r. terhelt számára 6.456.000 forintot utalt át. Az I. Kft. számlájára pedig a termelők 7.560.000 forintot utaltak át. A III. r. terhelt készpénzben 1998. augusztus 15. és szeptember 25. napja között öt alkalommal összesen 12.300.000 forintot vett fel a IV. r. terhelt által irányított I. Kft. számlájáról.

Az ítélet jogi indokolása szerint a terhelt a terhére rótt cselekményeket folytatólagosan követte el, a megbízási díj tekintetében mint tettes, egyebekben mint bűnsegéd.

Az ítélet ellen a III.r. terhelt és védője elsősorban a terhelt felmentése, másodsorban a büntetés enyhítése érdekében jelentettek be fellebbezést, a tényállást és a minősítést is támadva.

A megyei bíróság a 2006. december 7. napján kelt 1.Bf.284/2006/40. számú ítéletével az első fokú határozatot felülbírálv a terhelttel szemben 12.300.000 forintra vagyonekhozást rendelt el, a terhére rótt bűncselekményt folytatólagosan elkövetettnek minősítette, egyebekben a rá vonatkozó rendelkezéseket helybenhagyta. Ítéletében az első fokú bíróság által megállapított tényállást kiegészítette az alábbiakkal:

- Az A. Kft., mint megbízó és a C. Kft., mint megbízott között 1998. április 23. napján létrejött szerződés szerint a III. r. terhelt kötelezettsége volt a leendő termelők és az árualap felkutatása, ez utóbbi lekötésének megszervezése, a termeltetési előleg folyósításához szükséges okmányok beszerzése, a termelés folyamatos figyelemmel kísérése, a személyes kapcsolattartás a termelővel. Ezen túl köteles volt a jó gazda gondosságával felügyelni a termelőknek folyósított tőke felhasználását, ellenőrizni azt, és minden esetben a megbízó érdekeit védeni és képviselni.

- Az előfinanszírozott összeg 30 %-ával sem az A. Kft., sem a termelők nem rendelkeztek.

Ezen túl helyesbítette annak a 19 személynek az adatait, akik az első fokú ítéletben megállapítottak szerint a III. és IV. r. terhelt segítségével termeltetési előleget vettek fel; ezen túl az összes felvett termeltetési előleg összegét 140.332.267 forintra, az I. Kft. részére átutalt összeget 8.125.750 forintra helyesbítette.

Rámutatott arra, hogy az első fokú bíróság - bár ennek indokolását elmulasztotta - helyesen járt el, amikor a terheltek terhére megállapított bűncselekményeket a Btk. 2. §-ára figyelemmel nem az elkövetéskor, hanem az elbíráláskor hatályos törvényi rendelkezéseknek megfelelően minősítette, mivel az a terheltekre nézve kedvezőbb elbírálást eredményezett.

A vagyonelkobzás indokolása kapcsán a Btk. 77/B. § a/ pontjára utalva kifejtette, hogy miután az intézkedés, a súlyosítási tilalom nem akadályozza alkalmazását.

Az ítéletek ellen a III. r. terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt, a Be. 416. § (1) bekezdés a/ és b/ pontjára hivatkozva.

Az indítványozó utalt arra, hogy a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás nem támadható. Álláspontja szerint azonban védelem csupán az első fokú ítéletben rögzített tényállás 2., 6/a., 15. és 21. pontjában van nevesítve, így reá csak ezen tényállási pontok vonatkozhatnak. Büntetőjogi felelősségének megállapítására ennek ellenére az ítéletben megállapított valamennyi - azaz a tényállás 1/b-22/b. pontjában írt - bűncselekmény kapcsán sor került és ezt a másodfokú bíróság meg is erősítette.

Kifejtette azt is, hogy véleménye szerint nem csupán a fizikai bűnsegédi magatartás tipikusan aktív tevékenység, a pszichikai bűnsegéd rendszerint ugyancsak aktív magatartással - bátorítással, buzdítással - erősíti a tettesben kialakult szándékot. Az ítéleti tényállás azonban ilyen, aktív magatartásra vonatkozó tényeket nem tartalmaz, így hiányzik annak leírása, hogy a valótlan tartalmú okiratok elkészítésében kinek nyújtott segítséget a III. r. terhelt, illetve melyik tettes követte el az általa kifejtett szándékerősítő hatás eredményeként a bűncselekményt. Ezen túl megítélése szerint azoknál a bűncselekményeknél, amelyek elkövetőivel a terhelt soha nem is találkozott, a fizikai kapcsolat hiánya miatt fogalmilag kizárt a bűnsegély és így az nem is lett volna megállapítható a terhére.

Megítélése szerint a terhelt büntetőjogi felelősségét annak a kötelességnek az elmulasztása sem alapozta meg, amely alapján neki a jó gazda gondosságával eljárva kellett volna felügyelnie a folyósított tőke megfelelő felhasználását; ez polgári jogi szerződésszegésnek minősülhetne, de gondatlan mulasztás lévén büntetőjogilag nem lett volna értékelhető.

A védő szerint akkor, ha a terhelt bűnösségére levont következtetés helytálló is lenne, az csak azokra az esetekre lenne vonatkoztatható, amelyekben a terhelt személyesen kapcsolatba került a csalási cselekmény tettesével. Az e cselekményekkel okozott kár az irányadó tényállás szerint 38.492.266 forint, amely még az ehhez adandó, az A. Kft-vel összefüggő 6.456.000 forinttal együtt is csak 44.948.266 forint lenne. Így a cselekmény helyesen nem a Btk. 318. § (6) bekezdés a/ pontja, hanem az (5) bekezdés a/ pontja szerint minősülne és ez esetben a terheltre nézve irányadó büntetési tétel nem két évtől nyolc évig, hanem egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés.

Mindezekre figyelemmel elsősorban a terhelt felmentésére, másodsorban a minősítés megváltoztatására és erre tekintettel a büntetés enyhítésére tett indítványt.

Ezen túl kérte a vagyonekbevételek mellőzését is. Álláspontja szerint ugyanis a vagyonekbevételek alkalmazásának feltétele az, hogy a bűncselekményből származó vagyon átmenjen az azt megszerző tulajdonába és azzal mint tulajdonos sajátjaként, korlátlanul rendelkezzen. Miután pedig sem az első, sem a másodfokú ítélet nem tartalmazza azt, hogy a terhelt az általa készpénzben felvett 12.300.000 forintot saját céljaira fordította volna, vagy a maga részére vette volna fel, megítélése szerint hiányoznak a vagyonekbevételek törvényes feltételei.

A Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta és a megtámadott határozatok hatályban tartására tett indítványt. Álláspontja szerint az irányadó tényállás tartalmazza azokat a tényeket, amelyeken a III. r. terhelt bűnösségére levont következtetés alapul. Nem találta törvénysértőnek a vagyonekbevételek alkalmazását sem; a tényállás az ennek alapját képező tényeket is tartalmazza. (BF.882/2007.)

A felülvizsgálati indítvány részben alapos.

Nem helytálló a védő azon érvelése, mely szerint az eljáró bíróságok a terhelt bűnösségét olyan cselekményekben is

megállapították, amelyek kapcsán rá nézve az irányadó tényállás nem tartalmazza az azt megalapozó tényeket.

Az első fokú ítélet a tényállás I/a. pontjában tartalmazza, miszerint a III. r. terhelt társaival - az ügy I. és IV. r. terheltjével - megállapodott abban, hogy létrehoznak egy mezőgazdasági termelési rendszert, amelyben az I. r. terhelt által irányított Kft. integrátori feladatokat lát el, míg a III. és IV. r. terhelt az általuk irányított gazdasági társaságok révén termelőket és újabb szervezőket von be a rendszerbe, annak érdekében, hogy anyagi haszonra tegyenek szert. (Első fokú ítélet 22. oldala, 8. bekezdés.)

Ugyanezen tényállási pont tartalmazza azt is, hogy a III. r. terhelt a C. Kft. nevében megbízási szerződést kötött az integrátori feladatokat ellátó A. Kft. nevében eljáró I. r. terhelttel, amelyben termelők felkutatását és szervezését vállalta, majd ezt követően immár ő kötött megbízási szerződést a C. Kft., mint megbízó nevében az I. Kft. nevében eljáró IV. r. terhelttel termelők szervezésére; e megbízási szerződések alapján kezdte meg a IV. r. terhelttel együtt a termelők szervezését. (Első fokú ítélet 24. oldal 2., 3. és 6. bekezdése.)

A bíróság e tényállási pontban fejtette ki azt is, hogy a termelőknek már a szerződések aláírásakor sem állt szándékában az abban foglaltak teljesítése, és nem volt ez célja a III. és IV. r. terheltnek sem; ehelyett céljuk csupán a szervezői tevékenység után nekik járó jutalék volt. (Első fokú ítélet 24. oldal utolsó két bekezdése.)

A terhükre megállapított cselekményekkel kapcsolatos további tényeket pedig a tényállás 1/b. pont tartalmazza, összefoglalva a tényállás 2-22/b. pontjában a többi terheltre nézve megállapított tényeknek az e terheltekkel kapcsolatos adatait.

A másodfokú határozat szerinti kiegészítéssel, illetve helyesbítéssel így az irányadó tényállás tartalmazza mindazon tényeket, amelyek a felülvizsgálattal érintett terhelt bűnösségét megalapozták.

Ebből következően alaptalan a bűnösséget támadó, a terhelt felmentésére irányuló indítvány.

Nem tévedtek az eljáró bíróságok a bűncselekmény minősítése kapcsán sem; így helyesen jártak el, amikor azt csalásként értékelték.

A Btk. 2. §-ára figyelemmel a bűncselekményt az elkövetéskor hatályos törvény szerint kell elbírálni; ha azonban az elbíráláskor

hatályban lévő új büntető törvény alapján a cselekmény enyhébben bírálendő el, akkor az új törvényt kell alkalmazni.

A Btk. 138/A. §-ának a cselekmény elkövetésekor hatályos rendelkezése szerint a kár akkor volt különösen nagy, ha a hatmillió forintot meghaladta, míg ugyanezen §-nak az elbíráláskor hatályos rendelkezése szerint akkor, ha az ötvenmillió forintot meghaladta. Így az irányadó tényállásban rögzített rész-cselekményekkel okozott összkár alapján a terhelt bűncselekménye mind az elkövetéskor, mind az elbíráláskor hatályos rendelkezések szerint különösen nagy kárt okozott.

A III. r. terhelt cselekményei ennek megfelelően mind az elkövetéskor, mind az elbíráláskor hatályos rendelkezések alapján a Btk. 318. § (6) bekezdés a/ pontja szerinti, folytatólagosan elkövetett, különösen nagy kárt okozó csalás bűntettének minősültek.

Ennek kapcsán utal a Legfelsőbb Bíróság a következőkre: az irányadó tényállásból megállapítható, hogy a terhelt a bűncselekményt üzletszerűen követte el. Amennyiben ennek megállapítását az eljáró bíróságok nem mulasztották volna el, az elbíráláskor a cselekmény már súlyosabban, a Btk. 317. § (7) bekezdés b/ pontja szerint minősült volna.

Ennek figyelmen kívül hagyása mellett sem eredményezett azonban az értékhatárok változása kedvezőbb elbírálást. Miután az nem eredményezte a bűncselekmény enyhébb minősülését, nem változott a kiszabható főbüntetés mértéke sem. Így e terhelttel szemben a Btk. 2. §-a alapján az elkövetéskor hatályos büntető szabályok alkalmazásának volt helye.

A kedvezőbb elbírálás lehetőségének hiánya különösen helytálló a vagyonelkobzásra vonatkozó törvényi rendelkezések változása kapcsán.

Kétségtelen, hogy a bűncselekmény elkövetésekor a vagyonelkobzás mellékbüntetés volt, míg az elbírálásakor csak intézkedés. Mellékbüntetésként azt az intézkedésre irányadóaktól eltérő feltételek mellett lehetett a Btk. 62. §-a alapján kiszabni. Ezen túl pénzmellékbüntetés kiszabásának vagyonelkobzás mellett a Btk. 64. § (3) bekezdése szerint nem volt helye.

Az ügyész a terhelt terhére nem jelentett be az első fokú ítélet ellen fellebbezést. Így az elkövetéskor hatályos rendelkezések alkalmazása mellett a Be. 354. § (4) bekezdés f/ pontjára figyelemmel a súlyosítási tilalom folytán a másodfokú bíróság nem

szabhatott volna ki a terhelttel szemben vagyonekobbzás mellékbüntetését.

Így az elbíráláskor hatályos büntető szabályok - amelyek szerint az immár intézkedésként szabályozott vagyonekobbzás a terhelt terhére bejelentett fellebbezés hiányában is alkalmazhatóvá vált - nem eredményezhettek a terheltre nézve ugyanazon minősítés mellett kedvezőbb elbírálást.

Ebből következően tévedett a másodfokon eljáró megyei bíróság, amikor úgy ítélte meg, hogy a megváltozott értékhatárookra tekintettel valamennyi terheltre - így Horváth Ernőnére is - kedvezőbb elbírálást eredményeztek az elbíráláskor hatályos törvény rendelkezései, és vele szemben is ezeket alkalmazta.

Erre figyelemmel a másodfokú bíróság a Btk. 2. §-ának megsértésével - azaz törvénysértően - alkalmazott a terhelttel szemben vagyonekobbzást, mint intézkedést.

Így e körben a felülvizsgálati indítvány megalapozott.

Ezért a Legfelsőbb Bíróság a Be. 427. § (1) bekezdésének b/ pontja alapján a másodfokú ítéletet megváltoztatta, és a vagyonekobbzás alkalmazását mellőzte.

Egyebekben azonban a felülvizsgálati indítványban foglaltaknak nem adott helyt, ezért a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

Az ismételt indítvánnyal kapcsolatos tájékoztatás a Be. 418. § (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a Be. 421. § (3) bekezdésére figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság az ugyanazon jogosult által ismételten, vagy a más jogosult által azonos tartalommal előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2007. október 16.

Dr. Édes Tamás s.k. a tanács elnöke, Dr. Mészár Róza s.k. előadó bíró, Dr. Szabó Péter s.k. bíró

A kiadmány hitelél:

írnok

AIné